

Evelyne Coussens

Leestijd 3 — 6 minuten

Balsam – Laika & Zefiro Torna

Balsem op de ziel

Zomer van Antwerpen gaat door de verstrengde coronamaatregelen in een vroegtijdige winterslaap. Doodjammer volgens recensent Evelyne Coussens, want Balsam van Laika, theater der zinnen en Zefiro Torna is ‘de perfecte voorstelling om opnieuw te ervaren wat theater eigenlijk betekent: zien en horen, maar ook voelen, aanwezig zijn’.

Waarschuwing: deze recensie kan expliciet emotionele content bevatten. Niet dat een theaterrecensie gewoonlijk verstoken is van gevoel – ik mag hopen van niet eigenlijk – maar meestal neemt de vormelijke analyse de meeste ruimte in, niet de kleine hartenpijntjes van de recensent. Dit zijn echter vreemde tijden, en *Balsam*, de meest recente voorstelling van Laika en het muziekensemble Zefiro Torna, treft dit hart net op dat plekje waar de laatste weken een groot gat was gevallen: in het verlangen naar zinnelijkheid, naar zintuiglijkheid, naar samenzijn.

Het opzet van *Balsam* is op zich niet nieuw: het Antwerpse Laika, ‘theater der zinnen’, zette wel vaker in op concepten waarbij poëzie, muziek maar ook geur-, tast- en smaakzin een belangrijke rol spelen. Noem het geen ‘eetvoorstellingen’ want dat suggereert een pak friet tijdens de entr’acte, en bij culinair regisseur Peter De Bie gaat het om iets heel anders: om het vertalen, of het verbreden van het concept poëzie van iets ‘woordelijks’ naar een

alomvattende lichamelijke ervaring. Hoe verfijnd, hoe verrassend, hoe ontroerend, hoe poëtisch of diepzinnig kunnen ook geur en smaak zijn?

In dit geval krijgen de verschillende publiekstribunes rondom rond zicht op een alchemistisch laboratorium waar vier ‘magiërs’ met petrischaaltjes, kolven en pipetjes in de weer zijn. Af en toe mag het publiek delen in de oogst van hun geheimzinnige experimenten en dat leidt tot sensationele smaakervaringen waarvoor woorden, of toch de mijne, te kort schieten: hoe omschrijf je de explosie die een szechuan bloemknop in je mond veroorzaakt, of de ietwat griezelig zachte ‘plop’ die ontstaat wanneer een parel van honing en propolis uiteenspat tegen je verhemelte? Dat alleen al – mijn totale gebrek aan vocabularium voor deze ervaringen – is een uitdagende (intellectuele) sensatie.

Rond en doorheen het laboratorium sluipen de muzikanten van Zefiro Torna, een ensemble dat in eerdere samenwerkingen met theatergezelschappen (onder andere met Ultima Thule) al bewees begiftigd te zijn met een grote podiumattitude – verfijnd, genereus en humoristisch, zonder een spektakel van zichzelf te maken. Zefiro Torna brengt vijf muzikanten en een arsenaal aan gekende en minder gekende instrumenten in stelling (luit, basklarinet, theorbe, chatkan, duduk, ...) om een concert op te bouwen waarin muziek van middeleeuwen tot barok (en met hier en daar een meer moderne uitspatting) het alchemistische proces begeleidt maar ook stuurt. De stem van zangeres Elly Aerden is daarbij niet zelden de leidraad, en met haar elektrificerende presence loodst ze ons door de soms sacrale, soms volkse, lyrische en mystieke muziek.

Zo, in de interactie tussen kijken, luisteren, ruiken en proeven ontrolt zich het ‘menu’ van *Balsam*, waarbij nu eens de muzikanten, dan weer de alchemisten elkaar hoffelijk ruimte geven of die terugnemen. Af en toe voegen De Bie en Sara Sampelayo, die samen het zintuiglijk concept ontwikkelden, een vleugje ‘spektakel’ toe aan het koken, door synchrone choreografieën, een flambeeract op het ritme van de muziek of nogal overdadig gebruik van droogijs (je weet wel, dat spul dat witte rook geeft) – dat hoefde misschien niet. Veel mooier is het kijken naar de concentratie, de zorgzaamheid, de *complicité*, de gulheid van deze ploeg in het delen met het publiek. Het samen koken en samen musiceren, en de liefde die daaruit spreekt, is als handeling voldoende.

En daar zijn we dan, met onze emotie – of misschien is het sentiment. *Balsam* is misschien wel de eerste voorstelling die ik opnieuw live kan meemaken na de corona-lockdown, weliswaar met een bescheiden publieksopstelling, maar toch: samen, in het theater. Het belletje dat bij het begin van de voorstelling rinkelt herinnert er me weer aan dat dit een sacraal samenzijn is, de stem van Aerden jaagt vanaf minuut één de tranen naar mijn ogen, van pure dankbaarheid. In zekere zin is *Balsam* de perfecte voorstelling om opnieuw te ervaren wat theater eigenlijk betekent: zien en horen, maar ook voelen, aanwezig zijn. Balsem op de ziel, want jongens toch, wat hebben we de laatste weken een honger gehad: naar dit voedende samenzijn, naar deze gedeelde zinnelijkheid. Naar deze poëzie.

(Foto: Sigrid Spinnox)